

Avvergeplikt og polities arbeid

Honne 18. oktober 2021

Ellen Malmberg politiadvokat 2

Avvergeplikten

- Straffebestemmelsen er lite brukt i praksis.
- Hvorfor har vi bestemmelsen?
- Bestemmelsen markerer en grunnleggende samfunnsplikt å forhindre alvorlig kriminalitet for å ta vare på de som blir eller kan bli utsatt. Bestemmelsen er viktig å forhindre brudd på taushetsplikten. Har du avvergeplikt, bryter du ikke taushetsplikten din hvis du melder til politiet eller gjør andre tiltak for å avverge.

Avvergingsplikten i straffeloven § 196

- Med bot eller fengsel i inntil 1 år straffes den som unnlater gjennom anmeldelse eller på annen måte å søke å avverge et lovbrudd eller følgende av det, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig, og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at lovbruddet er eller vil bli begått. Avvergingsplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt og gjelder lovbrudd som nevnt i

Straffbare forhold hvor avvergingsplikten gjelder so/vold

- § 274 grov kroppsskade
- § 275 drap
- § 282 mishandling i nære relasjoner
- § 283 grov mishandling i nære relasjoner
- § 288 hensettelse i hjelpeløs tilstand mv.

- § 291 voldtekt
- § 295 misbruk av overmaktsforhold o.l.
- § 299 voldtekt av barn under 14 år
- §303 Grov seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år
- § 312 incest når fornærmede er under 16 år
- §314 seksuell omgang mellom andre nærstående

Når inntreffer avvergingsplikten?

- Er det en alvorlig lovbrudd, er det et lovbrudd som er omfattet av avvergingsplikten?
- Vet du eller er det mest sannsynlig at lovbruddet er eller vil bli begått. Er det fare for at det gjentar seg.
- Er dette en pågående handling eller en avsluttet enkelt hendelse??

Hvem har plikt til å avverge

- Alle – vi har alle en selvstendig plikt
- Gjelder uansett om du er offentlig ansatt eller ikke
- Det gjelder om du er leder eller ikke – de som er ansatt i helsevesen, skole eller barnehage – har en egen plikt om leder ikke aksjonerer
- Privat personer

Hva betyr det å avverge?

- For å avgjøre det må du vurdere hva slags situasjonen er du i – er det akutt, er det noe som du stegvis får vite om
- Melde fra til politiet er det mest praktisk handlingsalternativet
- Melde fra til andre myndigheter
- Kommunikasjon med den utsatte, bringe til krisesenter, sykehus eller annet trygt sted.
- Forhindre gjerningspersonen å utføre handlingen – man skal ikke utsette seg selv eller sine nærmeste for fare
- Plikt til å avverge uavhengig om fornærmede eller verge har samtykket

Hvordan jobber politiet når man får inn en anmeldelse

- Eks:
- Politiet får inn en anmeldelse om at Sofie 23 år som bor i omsorgsbolig og får ofte besøk av en mann på 48 år uten noen spesiell tilknytning til Sofie. Det fremkommer at de har sex, mot hennes vilje. Ansatte ved omsorgsboligen har en avvergings plikt og de anmelder.

Hvordan jobber politiet når man får inn en anmeldelse

- Det viktigste for oss er å sikre spor. Det kan ødelegge en etterforskning om dere gir informasjon til fornærmede og mistenkte om anmeldelsen- kanskje dere har plikt til å informere – da bør den informasjonen avvente.

Hvordan jobber politiet når man får inn en anmeldelse

- Det vil bli registrert en sak og det blir satt på en ansvarlig etterforsker og en ansvarlig påtalejurist.
- Etterforskningen blir planlagt. Vi må vurdere hvilke straffebestemmelser som kan være aktuelle – her kan det være voldtekt, misbruk av overmaktsforhold – det kan også være et frivillig kjæresteforhold, altså en ikke straffbar handling

Hvordan jobber politiet når man får inn en anmeldelse

- Den som melder vil bli avhørt. Du har ikke taushetsplikt om det straffbare forhold pga avvergingsplikten – men du vil ha taushetsplikt om andre forhold som ikke omhandler det straffbare.
- I denne saken blir det viktig å kartlegge hennes funksjon og politiet er avhengige av fritak for taushetsplikt fra henne selv eller fra verge hvis hun har det
- Det blir gjort avhør av vitner, innhentet journaler og mulige tekniske bevis som telefon etc.

Hvordan jobber politiet når man får inn en anmeldelse

- Vi vil beslutte et tilrettelagte avhør av Sofie og hun vil trenge en trygghetsperson med seg til barnehuset.
- Hun vil få oppnevnt en bistandsadvokat
- Den mistenkte vil ha en forsvarsadvokat
- På barnehuset vil hun bli avhørt av en tilrettelagte avhører med særlig utdannelse på avhør av voksne med psykisk utviklingshemming eller annen funksjonsnedsettelse
- Den som anmelder vil ikke ha krav til å se sakens dokumenter eller informasjon om saken.
- Den som anmelder vil som hovedregel bli innkalt som vitne hvis det blir rettsak.

Vitne i retten

- Du vil bli innkalt en dato og vil få et klokkeslett du skal møte opp på.
- Sjeldent at aktor tar kontakt på forhånd for å prate med deg om vitnemålet ditt.
- Du skal forklare deg om det du har observert – det du innga anmeldelse om eller har blitt avhørt om.
- Du får ikke se din egen anmeldelse eller avhør på forhånd.
- Det er aktor sin jobb å få frem det som er viktig i saken – og det du ikke husker vil du bli stilt spørsmål om.

Takk for meg og nå håper jeg du vet

- Noe mer om avvergingsplikten lovbestemmelsene som er omfattet og at alle har avvergingsplikt
- Du har ikke taushetsplikt om forhold som gjelder avvergingsplikten